

mű költeményének hatása alatt keletkezett. — Az ima betűszerinti szövege (figyelmen kívül hagyva a törléseket és javításokat) a következő „Eljátszottad már játékodat kedves lányka, hamar játszottad el. Mint kora tavasszal a' kis virágbimbót, meglepé gyöngéd éltedet az enyészet dere, 's végsőt mosolyogva elhervadál.

Nyugodj nyugodj már a' halál csendes éjjelén. Az ártatlanság álma szelid és nyugodt. Angyaltiszta lelked boldog a testvér angyalok társaságában. Felettünk, utánad kesergők után virasztanak a hit és reménység szende csillagai.“

FARAGÓ JÓZSEF

Újabb adatok a kabalához. BALASSA IVÁN az EM. 1944:130—33. lapján foglalkozik a *kabola* szóval és összetételeivel. Értékes fejtegetéseit egy néhány zabolai adattal szeretném bővíteni. A háromszéki Zabolán a *kabala* 'equa' köznevet nem ismerik, jelentésére az öregebbek sem emlékeznek. Eredeti jelentésének elhomályosulása a régebbi időre esik, de a jelentés egykori megléte mellett tanúskodik a ma is élő *Kabaladéllő*, népi ejtése *Kabaladiélő* (1849: *Kabola Déllő*) helynév és összetételei: *Kabola elsőpusztája*, *-hátluspusztája*, *-oldala*, *-réve*. Az említett helynév a falu közelében déli oldalon fekvő erdős területre vonatkozik. Zabolán a lovakat ritkább esetben hajtották és hajtják a havasra, ha a nyári munkaszünet megengedi, a község szomszédságában levő területen legeltetnek. Valószínűleg a fentebbi névvel jelölt terület a lovak legeltetési céljait szolgálta.

Az *ekekabola* elnevezést még ma is eléggé ismerik. A Gidófalváról közzölt két változatot használták. Eltérés csak a másodiknál volt, ugyanis a V-alakot hátul összekötő szárnak a két oldali végére nagyobb kereket szereltek, majdnem akkorát, mint a taliga kereke, melyet *szántókatájigán*ak neveznek. A *szántókatájigát* a hámfához vagy a *tézsőjához* kapcsolták. Ezeket az ekekabolákat a tagosítás előtt (1900) a hármashatár-rendszer idejében az ú. n. nyári *ugarolás*kor használták. E rendszer szerint a szántó-terület egyharmada mindig pihent, a talajt az őszi vetésre háromszori megszántással készítették elő. A másodszori szántás, melyet *forгатás*nak neveztek, nyár közepére esett. Szántás után egy vagy két napig nem *boronálták* el a földeket, hogy a felszínre került *gyűkerek*et a nap égesse ki. E gazdálkodási rendszer mellett teljesen észszerű volt az ekekabola használata, ugyanis csak ekére volt szükség, ennek szállítására pedig fölösleges teher lett volna a szekér használata. A másik ok az ekekabola használata mellett a földek szétszórt-sága volt. Ha az egyik helyen végeztek a forгатással, az ekét felszerelték a kabolára, s mentek az *ugarhatár* vagy másként *nyomás* másik részére, s ott folytatták a munkát.

Az ekekabola megszűnésének Zabolán két oka van. Egyik a *tagosítás*; ekkor a földek egymás mellé kerültek, ezzel kimaradt a nyári *ugarolás*, melyet ú. n. *tollóbuktatás* váltott fel. A tavaszi, nyári vagy őszi szántáskor a szekér állandó használata célszerű lett, mert mindig volt vagy vinni vagy hozni való a tagról. Másik ok az eddig használt faekének vasekével, szakékével történt felváltása. Ennek minden része vasból van, ép ezért kabolán való szállítása súlyánál fogva körülményesebb volna.

A *csérkabola* gyermekjáték használata az első világháború után még általános volt. A *csérkabola* készítése megegyezik a Gidófalván használttal azzal a különbséggel, hogy a *cövekre* fektetett fa nem gömbölyű, hanem *néccégű*, melynek a két végére kényelmi szempontból *dészka* darabot szegeznek a hát megvetésére. — Használatban volt egy módosított formája is, ugyanis a *földbe* vert *cövekre* két egyenlő nagyságú *néccégű* fát fektettek kereszt alakban. E két darab a közepén összevolt eresztve. A közepén levő

furatba került a cövekből kiálló vasszeg, mely a forgási lehetőséget nagyban elősegítette. Erre a *csérkabolára* négyen ültek, s a helyzet szerint 1—4 gyermek hajtotta. Ezek a játékok csak a gyermekek szórakoztatásának célját szolgálták. Felállításuk vagy magánkertben vagy az utcák kisebb térségein történt. Az utóbbi időben ilyen *csérkabolát*¹ csak nagyon ritka esetben látni.

FEJÉR MIKLÓS

Adatok régi magyar írók életrajzához: Szárászi Ferenc és családja. 1935. nyarán Gyaluban a református temető lábában egy, földbesüllyedt és előlapjára dült sírkövet találtam.¹ Keleti lapjáról az alábbi szöveget jegyeztem le:²

REVERTATUR PVLVIS IN TER / RAM QUEM AD MC (du) MERAT: SPI: / BITUS REVERTATUR AD DEVM / QVI DEDIT ILLVM / — Könyökben hajlított kar csukott könyvet tart. IT NVGSZK AZ / VRBAN AZ NEH / AI SZARALSZI / FERENC PAPANAK / MEG-HAGIATOT / ARVAIA : DECSI : IV / DIT AZONI / ANO DOMNI 1633 / DIE 21 NOVE / MBRIS:

E sírkő tehát SZÁRÁLSZI,³ helyesebben SZÁRÁSZI FERENC pap özvegyének, az 1633. november 21-én meghalt és Gyaluban eltemetett DECSI JUDIT asszonynak sírját jelöli. Személyazonosságát csupán feltevések alapján sikerült megállapítanom, lehetetlennek tartva, hogy ne lenne köze az azonos nevű debreceni lelkipásztorhoz. Különböztetendően erre vallana az a körülmény is, hogy Szárász kisközség és Decs nagyközség a délnyugati Dunántúlnak légvonalban egymástól alig 32 km távolságra fekvő két falva, a debreceni papról pedig biztosan tudjuk, hogy a dunántúli Tolna községbeli származású.

Eleddig ismeretes, hogy TOLNAI SZÁRÁSZI FERENC a wittenbergi egyetemen tanuló magyar ifjak társaságába 1584. június 28-án vétetett fel.⁴ Innen hazajöve, előbb hazájában oskolamester, majd pedig a század vége óta Debrecenben lelkipásztor. Itt az 1604. évben magyar nyelvre lefordította s ugyancsak Debrecenben ki is adta a Heidelbergi kátét.⁵ E munkája azután az egész XVII. század folyamán használatban volt s több kiadásban is napvilágot látott.⁶

Ezek előrebocsátása után arra kellene következtetnünk, hogy SZÁRÁSZI is egyike lett volna azoknak a papi férfiaknak, akiket Bethlen Gábor a „Bastha György; által... le vágattatott Praedikátorok helyébe itt az Erdélyi Ecelesiákba be plántálta”.⁷ Vagyis debreceni papi tisztségét Bethlen fejedlemmé választása után a gyalui fejedelmi vár lelkipásztorságával cserélte volna fel. Tekintettel azonban arra a körülményre, hogy az 1584. évben wit-

¹ Mészköből faragott ereszes és hasábos síromlék; ormójának közepében valamelyes tárgy (talán jelképes zászlóskopjácska) betűzésére szolgáló lyuk van befúrva. A kő lába letörött. A szöveg kopottas, de jó állapotban van, csupán a kifaragott papijelvény rongált. A latin felirat gyenge, míg a magyar valamivel jobb faragású. Az egész különben másodrangú kőzsvári kőfaragó munkája, aki e mellett a szövegben sok helyesírási hibát vétett. Méretei: magassága a szövegvégződéstől az ereszig 72 cm, ugyanaz az oromig 85.5 cm, a kő jelenlegi teljes magassága 100.5 cm. — Szélessége 40 cm. — A szöveglap vastagsága 16 cm, az eresz kiugrása 4 cm.

A követ a földből kiemelte és a szövegolvasásban segítségemre volt DARÓCZI FERENC vistai ref. lelkipásztor, kalotaszegi esperes. — ADY ELEMÉR gyalui ref. lelkipásztor 1938-ban e sírkövet a templom belsejében helyezte el.

² A betűösszevonásokat (ligatúrákat) nyomda-műszaki okokból feloldva közlöm.

³ A Szárászi névben az l betű inetimologus betoldás.

⁴ THURY E., Iskolatörténeti adattár II, 24, 38.

⁵ BOD PÉTER, Magyar Athenas 250. — RMK. I, 389. sz.

⁶ TÓTH FERENC, A Magyar és Erdély Országai Protestáns Ekleziák' Históriaja. I, 369—72.

⁷ MELOTAI NYILAS ISTVÁN, Speculum trinitatis. 4. A. lev.